

แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง

วัดวิเวกนาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่*

พระครูสมุห์สงกรานต์ คำสุข** จูไรรัตน์ จุลจักรวัฒน์*** ประวิติ พันเผลาสุข***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกนารามตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เลขานุการของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกนาราม เยาวสตรีในศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกนาราม จำนวน 250 คน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกนาราม จำนวน 5 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ บทสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มย่อย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกนารามได้ประยุกต์กิจกรรมการปฏิบัติธรรมหรือกิจกรรมทางศาสนา ให้สามารถเป็นกิจกรรมนันทนาการและใช้ในชีวิตประจำวันได้ และการดำเนินงานศูนย์โดยรวมมีระดับปัญหาและอุปสรรคในระดับที่น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.23) โดยมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการพัฒนาจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.66) ด้านการพัฒนาสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.26) ด้านการพัฒนามนุษยภาพอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.87) ด้านการพัฒนาศิลธรรมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.77) ด้านการพัฒนามนุษยธรรมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.36) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาของศูนย์ควรที่จะสอดแทรกข้อคิดในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีการจัดกลุ่มพูดคุยระหว่างกัน เพื่อให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความรู้ในหลักคำสอน ควรจะจัดกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของเขา หรือฝึกอบรมเยาวชนสตรี แนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการพัฒนาสติปัญญาควรจัดให้มีผู้ดูแล โดยเฉพาะ แนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องของการพัฒนามนุษยภาพ ควรจะนำเรื่องธรรมะมาสอดแทรกในเรื่องของการเรียนและในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: เยาวชน, สตรี, วัดวิเวกนาราม, จังหวัดเชียงใหม่

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

** นักศึกษาระดับหลักสูตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*** อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*** อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Development Potential Development Center on Violence Against Women Leaders.

Tapan area Measuring Vivek^{*}

Songkrankomsuk Churairat^{**} Chullachakkawat^{***} Prawat PeanPhasuk^{***}

Abstract

This research aimed to study operating condition, problems, and obstacles and to find ways to develop young women leaders' potential development center in the highland of VivekWanaram Temple, Nong Han Sub-district, San Sai District, Chiang Mai Province. The samples consisted of management team and personnel in relevant departments at the number of five people and young women in the young women leaders' potential development center in the highland at the number of 250 people. The instruments in the study were semi-structured interviews, questionnaires, focus group discussions, and statistics used for data analysis which were percentage and standard deviation and content analysis.

The results found that: 1. For the operating condition of the young women leaders' potential development center in the highland of VivekWanaram Temple, Nong Han Sub-district, San Sai District, Chiang Mai Province, the center trained young women to gain knowledge of Buddhism from a focus on practices and application of dharma practicing activities or religious activities to be recreational activities and used in everyday life. It was also to promote and maintain the cultural traditions of each tribe by letting the young women exchange values through dressing, shows, or plays of each tribe which were exchanging and learning cultures between tribes without discrimination.

2. The development guidelines of the young women leaders' potential development center in the highland should be to organize activities to strengthen doing good deeds, and the young woman should manage by themselves. For improving guidelines for the development of morality, they should be taught to see their own values and other people's and coexistence in the society. Improving guidelines for the development of behavior would be through a blend of the identity of each tribe to express solidarity, harmony, and unity. This would be beneficial to the sustainable development eternally.

Keywords: Juvenile, women, Vivek Narayan temple, Chiang Mai Province

^{*} Research Article from Thesis for Master degree, Chaingmai Rajabhat University, Thiland, 2015

^{**} Student in Master degree, Chaingmai Rajabhat University

^{***} Lecturer in Department of Public Administration, Chaingmai Rajabhat University

^{***} Lecturer in Department of Educational Administration, Chaingmai Rajabhat University

บทนำ

ประเทศจะมีความเจริญได้นั้นต้องมีการจัดการศึกษาให้แก่ประชากร การศึกษานั้นมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมวลมนุษย และการศึกษานั้นจะนำไปสู่ความมั่งคั่งรุ่งเรืองในการพัฒนาประเทศ ประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ทางการศึกษา และมีประสิทธิภาพแล้ว โอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ให้ก้าวหน้าจะเป็นไปได้มากกว่าประเทศอื่น เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์มีความพร้อม มีความรู้ มีการศึกษาที่ดี จะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองให้มีคุณค่าความหมาย ทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยนั้น สังคมได้ให้คุณค่าความหมาย ที่แตกต่างกันไปตามกระบวนการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์ทางสังคม เช่น ในยุคดั้งเดิมนั้นมนุษย์มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ในยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความเป็นอุตสาหกรรมใหม่นั้นได้นำการศึกษาเป็นตัวนำทางในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นคุณค่าความหมายของการศึกษาในยุคนี้จึงเป็นปัจจัยเพื่อเป็นระบบในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในการพัฒนาประเทศ และได้สร้างผลประโยชน์มากกว่าคุณค่าต่อการดำรงชีวิตดั้งเดิม

การศึกษาเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ การศึกษาเป็นการพัฒนานุคคลผู้ศึกษาให้มีความคิด ความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยมและคุณธรรม ซึ่งความหมายทั้งสองอย่างนี้ไม่สามารถที่แยกออกจากกันได้ ตรงกันข้ามแล้วจะต้องดำเนินควบคู่กันไป เพราะเมื่อบุคคลหนึ่งมีความรู้แต่มีความประพฤติ ทักษะคติ ค่านิยมและคุณธรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมนำไปสู่การใช้ความรู้นั้นไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมได้

จึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของประเทศชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

เยาวชนสตรีชาวเขาที่มีอายุระหว่าง 13-20 ปี มีจำนวนมากที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยม เนื่องจากมีความยากจน จึงให้บุตรชายเท่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อ ส่วนบุตรสาวให้ออกมาช่วยทำงานหาเลี้ยงครอบครัว บางรายก็จะให้บุตรสาวคนแรก จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วออกมาช่วยเลี้ยงน้องที่ยังเล็กอยู่อีกหลายคน จำนวนเยาวชนสตรีชาวเขาทุกเผ่าที่อยู่ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากเส้นทางคมนาคม หรือเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เขตชายแดน ติดต่อกับต่างประเทศเพื่อนบ้าน (เมียนมาร์และลาว) จะมีเยาวชนสตรีเกินกว่า 60% ที่เรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยม แม้จะมีโรงเรียนขยายโอกาสแล้วก็ตาม เมื่อเยาวชนสตรี

กลุ่มดังกล่าวนี้อยู่ในหมู่บ้านย่อมได้รับข่าวสารจากสื่อทางวิทยุ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับหรือบุคคลที่เป็นเพื่อนรุ่นราวเดียวกัน หรือจากญาติพี่น้องในหมู่บ้าน และบุคคลภายนอกเข้ามาติดต่อชักชวนเยาวชนสตรีเหล่านี้ให้เดินทางไปทำงานอยู่ในเมือง โดยมากจะได้รับการตอบตกลงอย่างไม่มีเงื่อนไข จะเห็นผลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่มีเยาวชนสตรีชาวเขาจำนวนมากย้ายถิ่นเข้ามาทำงานอยู่ในเมืองหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวเพื่อความอยู่รอดการย้ายถิ่นจากหมู่บ้านสู่เมืองที่เต็มไปด้วยความเจริญทางด้านวัตถุ เยาวชนสตรีจึงใช้แรงงานที่มีความรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยอายุที่อยู่ในวัยรุ่นยังขาดความรู้ความชำนาญในอาชีพต่างๆ ข้อกำหนดเหล่านี้ จึงเป็นช่องทางที่เข้าสู่อาชีพบางอย่างเท่านั้นที่สังคมเมืองต้องการ ซึ่งได้แก่อาชีพการเป็นพนักงานบริการในร้านอาหาร ผู้ช่วยแม่บ้าน (คนรับใช้) หมอนวด พนักงานทำความสะอาด พนักงานบริการลูกค้าในคาราโอเกะ นักร้อง หางเครื่องวงดนตรี และหญิงขายบริการทางเพศอาชีพเหล่านี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ความชำนาญก็ทำได้

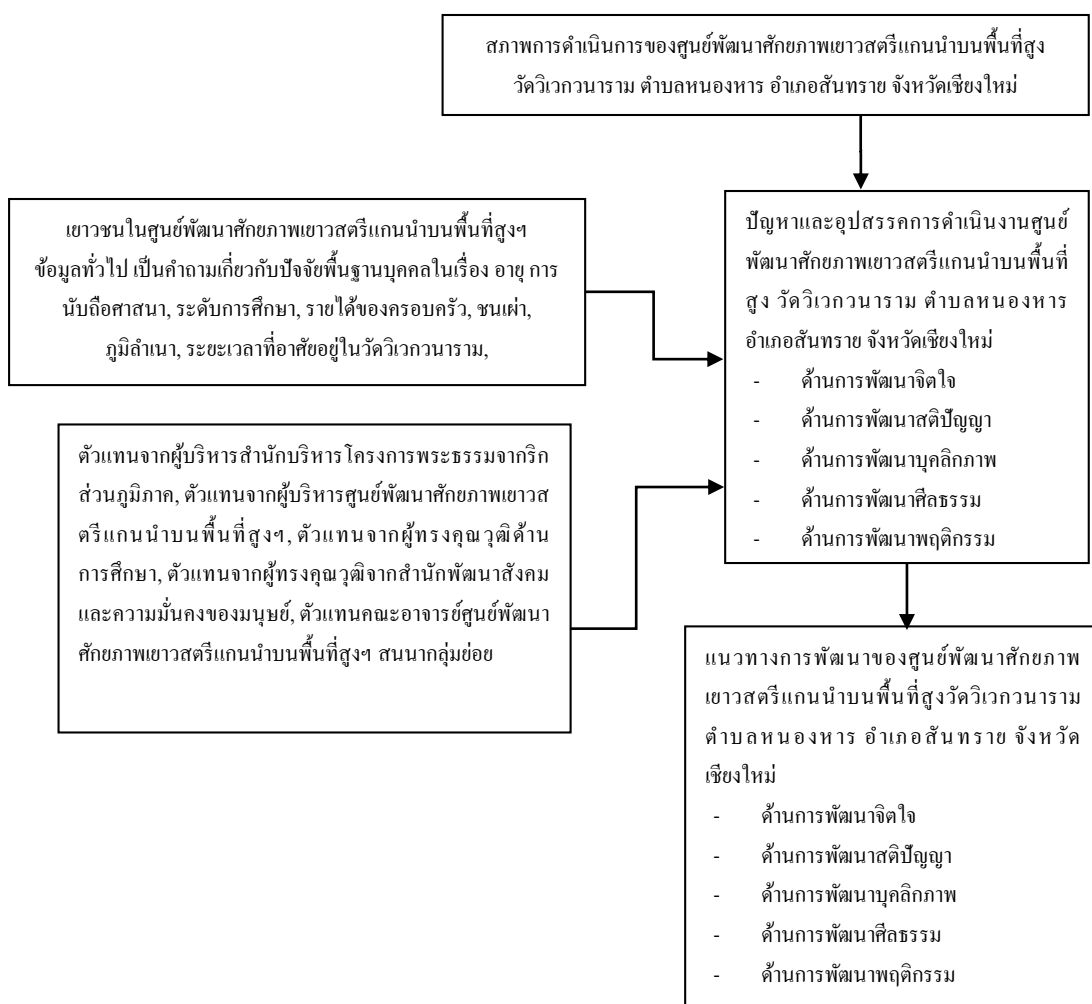
โครงการพระธรรมจาริกส่วนภูมิภาค วัดศรีโสดาได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนสตรีบนพื้นที่สูง ที่วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้นเพื่อที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิตของของเยาวชนสตรีบนพื้นที่สูงให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เมื่อเยาวชนสตรีบนพื้นที่สูงเหล่านั้นได้เข้ามาศึกษาแล้วทางโครงการพระธรรมจาริกได้จัดการศึกษาให้เยาวชนสตรีเหล่านั้น ทั้งนี้เป็นการยกระดับทางการศึกษาของสตรีบนพื้นที่สูงศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง จากที่ขาดโอกาสทางการศึกษามาก่อน และครอบครัวของเยาวชนยังมีความยากจน ครอบครัวไม่สามารถที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนได้ ทางโครงการพระธรรมจาริกเล็งเห็นปัญหาเหล่านั้นแล้ว โครงการพระธรรมจาริกร่วมกับหน่วยงานทางราชการแล้วจึงสร้างการศึกษาและการสร้างโอกาสในการดำเนินชีวิตในสังคมเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงได้ ให้ได้เท่าทันสังคมโลกปัจจุบันเมื่อเขาเหล่านั้นได้มาพัฒนาตนเองทางการศึกษาแล้ว จะได้กลับไปพัฒนาบ้านเกิดของตนเองและได้ใช้วิชาความรู้เหล่านั้นมาเลี้ยงครอบครัวของตนเองต่อไปพร้อมเป็นแบบอย่างทางด้านคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา

ทางศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกวาราม ได้รับความร่วมมือจากกรมอาชีวศึกษาเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเกษตร โดยดำเนินการของวิทยาลัยเกษตรลำพูนและเทคโนโลยีด้วยรับสมัครนักเรียนตั้งแต่ชั้นปวช.1-3 พร้อมการต่อยอดของวิทยาลัยบริหารศาสตรมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เปิดโครงการติดตามคอยขึ้นโดยนันทักศึกษาจากศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีชาวเขาเข้ามาเรียนในระดับปริญญาตรีสาขาการจัดการชุมชน จำนวน 40 คน เป็นรุ่นทดลองพร้อมกับมหาวิทยาลัยทางพุทธศาสนาเข้าไปต่อยอดการเรียนของนักศึกษาเหล่านี้ในระดับปริญญาตรีหลายสาขา

ในหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามย่อมต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การดำเนินงาน

ที่จะบรรลุตามพันธกิจหรือเป้าประสงค์นั้น องค์กรจะต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ การจะพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบแบบแผนที่ดีหากการดำเนินการขาดประสิทธิภาพแล้ว ผลที่ตามมาคือปัญหาและอุปสรรคอันขาดประสิทธิภาพหรือจะเรียกว่า ต้องการพัฒนา การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงว่ามีการดำเนินการอย่างไร อีกทั้งเพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคว่าแท้จริงแล้ว อะไรคือปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการอันจะนำไปสู่การศึกษาระดับตามความต้องการในการพัฒนาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินการของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินการ และระดับความต้องการในการแก้ปัญหาพัฒนาของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกวารามตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน เยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 210 คน รวมทั้งหมด 217 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาศูนย์ บันทึกการประชุม ข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์) และข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิดที่ครอบคลุมเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กระบวนการและปัญหาอุปสรรคของศูนย์ฯ และการศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentate)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีชาวเขานบนพื้นที่สูง วัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Arithmeticmean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับความต้องการพัฒนาในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของศูนย์ของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีชาวเขานบนพื้นที่สูง วัดเวกวานาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4. นำเอาผลที่ได้จากข้อ 1-3 มาดำเนินการโดยวิธีสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 12 คน

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินการของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง วัดเวกวานาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามเยาวชนสตรีที่อาศัยอยู่ในศูนย์จำนวน 250 คนแต่สามารถเก็บแบบสอบถามได้จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 92 ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปพบว่า เยาวชนสตรีมีอายุระหว่าง 15-17 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่เยาวชนสตรีนับถือศาสนาพุทธมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.3 มีการศึกษาอยู่ระดับ ปวช.2 คิดเป็นร้อยละ 42.6 มีชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.7 มีรายได้ของครอบครัว/เดือน น้อยกว่า 5,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.6 และมีถิ่นภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.7

สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาสติปัญญา ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการพัฒนาศีลธรรม และด้านการพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, $SD=1.17$) ซึ่งด้านการพัฒนาศีลธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.20$, $SD=0.88$) ด้านพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $SD=1.11$) โดยการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงในด้านการพัฒนาจิตใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, $SD=1.10$) ด้านการพัฒนาพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, $SD=1.11$) และด้านการพัฒนาสติปัญญาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, $SD=1.16$) ตามลำดับ

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาสติปัญญา ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการพัฒนาศีลธรรม และด้านการพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งระดับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง โดยรวมมีระดับปัญหาและอุปสรรคในระดับที่น้อย ($\bar{X}=1.23$, $SD=0.48$) ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการพัฒนาจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.66$, $SD=1.42$)

ด้านการพัฒนาสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.26$, $SD=1.07$) ด้านการพัฒนานุคลิกภาพอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.87$, $SD=0.99$) ด้านการพัฒนาศีลธรรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.77$, $SD=2.37$) และด้านการพัฒนาพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.36$, $SD=1.06$) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกวานาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกวานาราม ดังนี้

ด้านการพัฒนาจิตใจนั้น ในการจัดกิจกรรมต่างๆที่ใช้ในการปลูกฝังหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนสตรีในศูนย์ฯนั้นมีมาก แต่ละกิจกรรมควรที่จะสอดแทรกข้อคิด และมีการจัดกลุ่มพูดคุย ระหว่างกัน เพื่อให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความรู้ในหลักคำสอนนั้น การปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ควรจะเพิ่มวันปฏิบัติธรรมจาก 1 วัน เป็น 2 วัน หรือนิมนต์พระมาให้ข้อคิดวันละ 10-20 นาที เพื่อให้คำสอนดีๆได้ซึมซับเข้าไปในจิตใจของเยาวชนสตรี กระบวนการในการแก้ไขปัญหา หรือฝึกอบรมเยาวชนสตรี โดยเอาหลักธรรมมาสอนสอดแทรก และให้เยาวชนสตรีคิดตาม โดยอาจใช้ Case Study และให้ลองแก้ไขปัญหาดู ให้เยาวชนสตรีมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย

ด้านพัฒนาสติปัญญานั้น ควรจะมีผู้ดูแล โดยเฉพาะ และแนะนำการใช้หนังสืออย่างถูกวิธีแก่เยาวชนสตรี ช่วยกันดูแลรักษาของส่วนรวม หากหนังสือชำรุดควรมีการช่วยกันซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนสตรีเกิดการหวงแหนหนังสือ ส่วนแนวทางของการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่างๆ นั้นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ ระดมทุนซื้ออุปกรณ์การเรียน (คอมพิวเตอร์) และมีเจ้าหน้าที่ประจำ ดูแลห้องคอมพิวเตอร์

ด้านการพัฒนานุคลิกภาพ แนวทางการพัฒนานุคลิกภาพนั้น การจะเอาชนะอารมณ์โกรธ ควรจะนำเรื่องธรรมะมาสอดแทรกในเรื่องของการเรียนและในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำดี และให้เยาวชนสตรีบริหารจัดการกันเอง และมีการประเมินในการจัดกิจกรรมนั้นๆ และควรมีการจัดหลักสูตรให้มีความชัดเจนขึ้น เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการปฏิบัติตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

ด้านการพัฒนาศีลธรรม แนวทางการพัฒนาศีลธรรมนั้น ควรสอนให้เด็กรู้ถึงการเห็นคุณค่าของตนเอง ของผู้อื่น การอยู่ร่วมกันได้ในสังคม และทางศูนย์ฯอาจจะมีกิจกรรมที่让孩子มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อที่让孩子สตรีเห็นนอกเห็นใจคนอื่นมากขึ้น รวมทั้งสอดแทรกศีลธรรมในการเรียนการสอนด้วย

ด้านการพัฒนาพฤติกรรม แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมนั้น ควรวางแผนจัดเมนูอาหาร เช่น งบประมาณเท่านี้ จะได้เมนูอะไรบ้าง โดยวางแผนเมนูล่วงหน้าไว้และปฏิบัติตามแผนนั้น ในเรื่องของการ

แต่งกายทางศูนย์ฯ ได้ให้แต่ละเผ่าได้แต่งกายของอีกเผ่า เพื่อเป็นการแสดงถึงความความกลมเกลียวกัน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อีกทั้งในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งก็จะคละเยาวชนแต่ละเผ่าไปทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อให้ช่วยเหลือกันและไม่ให้เกิดความคิดการเอาเปรียบกัน ในเรื่องของการให้ความรู้ในด้าน ภาษามลายูและการสมาคม ควรที่จะมีการจัดอบรม หรือปลูกฝังเรื่องภาษามลายูในชีวิตประจำวัน แล้วให้เยาวชนสตรีได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และให้เด็กซึมซับสิ่งที่สอน เพื่อให้ปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาศิลธรรม ด้านการพัฒนาศักยภาพ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาพฤติกรรม และด้านการพัฒนาสติปัญญา ซึ่งสภาพการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$, $SD=1.17$)

พร้อมกับเยาวชนสตรีที่เข้ามาอาศัยก็ต้องอยู่ในความดูแลของทางศูนย์ฯ ช่วงแรกของการปรับตัวให้ เข้ากับการใช้ชีวิตที่ศูนย์ฯ โดยมีกฎระเบียบ มีวินัย ที่ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเยาวชนสตรีมองเห็นว่าเป็นภาระที่ต้องแบกรับ แต่หลังจากได้รับการศึกษาประกอบกับทำกิจกรรมต่างๆ ที่ทางศูนย์ฯ จัดให้ เยาวสตรีได้เรียนรู้ เข้าใจกฎของการอยู่ร่วมกัน หลังจากนั้นมีการพัฒนาการใช้ชีวิตประจำวันที่มีกฎระเบียบ มีวินัยที่ดีขึ้น นอกจากนี้กฎ ระเบียบ ของศูนย์ฯ ยังช่วยพัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีไปในตัว ให้เป็นคนที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขอีกด้วย

โดยมีการพัฒนาศิลธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.20$, $SD=0.88$) โดยการดำเนินของศูนย์ฯ จะให้เยาวชนสตรีรับความรู้ทางพุทธศาสนาจากการเน้นให้ปฏิบัติตามศีลธรรมอันดีงาม ซึ่งทางศูนย์ฯ กำหนดรูปแบบไว้เพื่อให้เยาวชนสตรีได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านศีลธรรมอันดีงามทางพระพุทธศาสนาที่ถ่องแท้และเป็นนโยบายการเผยแผ่พุทธศาสนาไปในตัวที่แทรกอยู่ในการศึกษา และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เยาวชนสตรีทำเป็นประจำคือ การทำบุญตักบาตร การฟังพระธรรมเทศนา การถือศีลนุ่งขาวห่มขาวทุกวันพระ ซึ่งเยาวชนสตรีในศูนย์ฯ สามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้เองโดยไม่ต้องมีอาจารย์คอยนำ จะเห็นได้ว่าเยาวชนสตรีมีความตั้งใจและสนใจที่จะเป็นกำลังเสริมหนุนบำรุงพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อเข้าใจถึงประโยชน์ของการปฏิบัติธรรมด้วยตนเองแล้ว ย่อมจะชักชวนผู้อื่นให้ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาตามไปด้วย

และด้านการพัฒนาสติปัญญาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.67$, $SD=1.16$) เมื่อเทียบกับทุก ๆ ด้าน ที่ได้กล่าวมา อาจเป็นเพราะว่าทางศูนย์ฯ ยังไม่สามารถพัฒนาแหล่งความรู้ได้อย่างเพียงพอ จะเห็นได้จาก

ปัญหาที่ทางผู้วิจัยได้ไปสอบถามจากเยาวชนสตรี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของทางผู้สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ที่กล่าวว่ายังคงขาดผู้ดูแลหนังสือ และขาดหนังสือที่จะศึกษาหาความรู้ต่างๆ ขาดเครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ ที่จะมาเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เยาวชนสตรี ซึ่งทางศูนย์จะหาแนวทางในการพัฒนาในด้านนี้ต่อไป

สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพสตรีแกนนำบนพื้นที่สูง แบ่งออกเป็น 5 ด้านเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาสติปัญญา ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ ด้านการพัฒนาศีลธรรม และด้านการพัฒนาพฤติกรรม โดยรวมมีระดับปัญหาและอุปสรรคในระดับที่น้อย ($\bar{X}=1.23$, $SD=0.48$) ซึ่งถือว่าปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของศูนย์นั้นมีน้อย อาจเป็นเพราะว่า ทางศูนย์ได้ดูแล เอาใจใส่เยาวชนสตรีที่มาอาศัยอยู่ที่ศูนย์อย่างทั่วถึง ซึ่งทางศูนย์จะเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่แบ่งแยกชาติพันธุ์ อีกทั้งทางศูนย์ มักมีกิจกรรมสาธารณะที่มุ่งเน้นให้เยาวชนสตรีมีจิตสาธารณะเพื่อบริการสังคมคือ การพาออกไปบริการในกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางศาสนาและสังคม ที่ทุกคนต้องได้ไปเหมือนกันอาจสลับเปลี่ยนกันไปอยู่เป็นประจำ และที่สำคัญทางศูนย์จะหาวิธีโน้มน้าว พุดให้คิด ให้เยาวชนสตรีมีความรู้สึกว่ายากจะไปด้วยความสมัครใจ เต็มใจไป เต็มใจทำงาน และไม่หวังผลตอบแทน จึงทำให้เยาวชนสตรีอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข สามัคคี มีความหลากหลายของชนเผ่าแต่ไม่มีการแบ่งแยกชนเผ่า ใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันอย่างปกติสุขและเป็นกันเอง ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง และรู้จักที่จะออกไปประชันกับสังคมภายนอกอย่างไม่รู้สึกลำบากตัวเองดีกว่าคนอื่นในสังคม

โดยมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.66$, $SD=1.42$) ซึ่งถือว่าเป็นปัญหามากที่สุด เมื่อเทียบจากด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาสติปัญญา ด้านการพัฒนาศีลธรรม ด้านการพัฒนาพฤติกรรม และด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ จะเห็นได้ว่า เยาวสตรีที่ได้เข้ามาศึกษาอยู่ที่ศูนย์ เยาวสตรีเหล่านี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีหลายชนเผ่าที่ได้เข้ามาศึกษาร่วมกันอยู่ในศูนย์แห่งนี้ เช่น เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าม้ง เผ่าลีซอ เผ่าเย้า เผ่าอีเก้อ เป็นต้น และยังมาจากหลายจังหวัดทางภาคเหนือ ดังนั้น ไม่ว่าภาษาพูด การแต่งกาย ประเพณีวัฒนธรรม ทั้งหลายล้วนแล้วแต่มีความแตกต่าง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เยาวชนสตรีได้ปฏิบัติมาเมื่อครั้งอยู่ภูมิลำเนาแล้ว พอเยาวชนสตรีได้เข้ามาศึกษาอยู่ในศูนย์ จะต้องหลอมรวมเป็นหนึ่ง ไม่แตกแยกกัน ซึ่งเยาวชนสตรีที่หลากหลายมาอยู่ร่วมกันก็ต้องมีจิตใจที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น หากจะทำให้เยาวชนสตรีมีความเป็นหนึ่งเดียวกันก็ถือว่ายากพอสมควรในการจะขัดเกลาจิตใจ ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับประกอบ เยาวสตรีส่วนใหญ่ก็เคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณีของตนเองอีกด้วย

ด้านการพัฒนาพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.36$, $SD=0.99$) การบริโภค การแต่งกาย ที่ทางศูนย์สามารถปรับเปลี่ยนเรื่องเหล่านี้ได้อย่างเห็นได้ชัด มีการจัดเวรทำอาหารประจำวัน เวียนไปแต่ละเผ่า ซึ่งตอนแรกเยาวชนสตรีจะไม่ค่อยรับประทานอาหารของเผ่าอื่น แต่เมื่อทางศูนย์ได้พูดคุย พุดน้ำวน โนมใจ เยาวสตรีก็ได้ปรับปรุงตัวเองสามารถทานอาหารของเผ่าอื่นได้ เป็นต้น รวมทั้ง พฤติกรรมทางด้านการแต่งกาย ที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมการแต่งกาย แบบชนเผ่าอยู่ และยังมีการอนุรักษ์ให้เยาวชนสตรีได้ชุดประจำเผ่ามาเรียนด้วย

ส่วนพฤติกรรมด้านลบ เช่น พฤติกรรมทางชู้สาว ทะเลาะถึงขั้นตบตีกัน เป็นต้น ทางศูนย์ ครู อาจารย์ จะดูแลเรื่องเหล่านี้เป็นพิเศษและคอยสอดส่องอยู่เสมอ อีกทั้งมีบทลงโทษที่เข้มงวด และจริงจัง เพื่อป้องกันเยาวชนสตรีกระทำการผิดวินัยของทางศูนย์

แนวทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาศักยภาพเยาวชนสตรีแกนนำบนพื้นที่สูงวัดวิเวกวาราม ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางการพัฒนาด้านจิตใจนั้น เรื่องของการจัดกิจกรรมต่างๆที่ใช้ในการปลูกฝังหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้แก่เยาวชนสตรีในศูนย์มีจำนวนมาก แต่ละกิจกรรมควรที่จะสอดแทรกข้อคิด และมีการจัดกลุ่มพูดคุย ระหว่างกัน เพื่อให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความรู้ในหลักคำสอนนั้น การปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ ควรจะเพิ่มวันปฏิบัติธรรมจาก 1 วัน เป็น 2 วัน กระบวนการในการแก้ไขปัญหา หรือ ฝึกอบรมเยาวชนสตรี โดยเอาหลักธรรมมาสอนสอดแทรก และให้เยาวชนสตรีคิดตาม โดยอาจใช้ Case Study และให้ลองแก้ไขปัญหา ดู ให้เยาวชนสตรีมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย

แนวทางการพัฒนาสติปัญญานั้น และแนะนำการใช้หนังสืออย่างถูกวิธีแก่เยาวชนสตรี ช่วยกันดูแลรักษาของส่วนรวม หากหนังสือชำรุดควรมีการช่วยกันซ่อมแซมหนังสือที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่เรียบร้อย เป็นการปลูกฝังให้เยาวชนสตรีเกิดการหวงแหนหนังสือ ส่วนแนวทางการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่างๆ นั้นผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ ระดมทุนซื้ออุปกรณ์การเรียน (คอมพิวเตอร์) และมีเจ้าหน้าที่ประจำดูแลห้องคอม

แนวทางการพัฒนาบุคลิกภาพนั้น การจะเอาชนะอารมณ์โกรธ ควรจะนำเรื่องธรรมะมา สอดแทรกในเรื่องของการเรียนและในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างการทำดี โดยให้เยาวชนสตรีบริหารจัดการกันเอง และมีการประเมินในการจัดกิจกรรมนั้นๆ และควรมีการจัดหลักสูตรให้มีความชัดเจนขึ้น เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการปฏิบัติตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมนั้น ควรวางแผนจัดเมนูอาหาร เช่น งบประมาณเท่านี้ จะได้เมนูอะไรบ้าง โดยวางแผนเมนูล่วงหน้าไว้และปฏิบัติตามแผนนั้น ในเรื่องของการแต่งกายทางศูนย์ได้ให้แต่

ละเฝ้าได้แต่งกายของอีกเฝ้า เพื่อเป็นการแสดงถึงความความกลมเกลียวกัน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อีกทั้งในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งก็จะคละเฝ้าชวนแต่ละเฝ้าไปทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อให้ช่วยเหลือกัน และไม่ให้เกิดความคิดการเอาเปรียบกัน ในเรื่องของการให้ความรู้ในด้านกิริยามารยาทและการสมาคม ควรที่จะมีการจัดอบรม หรือปลูกฝังเรื่องกิริยามารยาทในชีวิตประจำวัน แล้วให้เฝ้าสตรีได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กซึมซับสิ่งที่สอน แล้วเกิดการปฏิบัติตามจนเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชุมมอบหมายงาน แก่ผู้บริหารทุกท่านได้รับผิชอบร่วมกัน คือร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามร่วมปรับปรุงงาน
2. ควรมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับชุมชน โดยมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานกับเฝ้าสตรีชาวเขา
3. ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารให้เหมาะสมกับยุคปฏิรูปการเรียนรู้และมีการจัดหาสื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีเพียงพอเหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพเฝ้าสตรีชาวเขาให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ชันชไชย.(2527). *ทฤษฎีการพัฒนอย่งยั่งยืน การพัฒนาประเทศของประเทศด้อยพัฒนา (Underdevelopment) หรือประเทศโลกที่สาม (The ThirdWorld) ทั้งหลาย.*
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (2527). *การพัฒนาชนบท.* กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2542). *ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมของไทย. หนังสือชุดชุมชนเข้มแข็ง ลำดับที่ 1.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. (2537). *สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และชีวิต.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2541). *ผลกระทบของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงธุรกิจต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของภาคเหนือตอนบน.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). *ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
